

Bruxelles, den 5.3.2014
COM(2014) 115 final

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET
om resultaterne af de EU-medfinansierede programmer for udryddelse, bekæmpelse og
overvågning af dyresygdomme og zoonoser i perioden 2005-2011

{SWD(2014) 55 final}

RAPPORT FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

om resultaterne af de EU-medfinansierede programmer for udryddelse, bekæmpelse og overvågning af dyresygdomme og zoonoser i perioden 2005-2011

RESUMÉ

I denne rapport fokuseres der på resultaterne af gennemførelsen af de EU-medfinansierede programmer for udryddelse, bekæmpelse og overvågning af dyresygdomme og zoonoser i henhold til artikel 41 i Rådets beslutning 2009/470/EF om visse udgifter på veterinærområdet¹.

Medfinansieringen af programmerne for udryddelse, bekæmpelse og overvågning af dyresygdomme (i det følgende benævnt "veterinærprogrammerne") er langt det største udgiftsbeløb i EU-budgettet for fødevarer og fødevarer². I den evaluerede periode anvendte Unionen mere end 1,17 mia. EUR til at medfinansiere gennemførelsen af programmer rettet mod 13 sygdomme³. I løbet af disse syv år fik alle 27 medlemsstater (EU-25 indtil den 31. december 2006) gavn af EU-tilskuddet.

Til trods for at nogle områder giver anledning til bekymring, spiller veterinærprogrammerne fortsat en stor rolle med hensyn til effektiv forvaltning af de dyresygdomme, som programmerne er rettet mod, ved at sikre overvågning og udryddelse af sygdomme, bedre målretning af bekæmpelsen af de grænseoverskridende sygdomme, som har stor relevans for Unionen, samt forebyggelse af og hurtig reaktion på nye og genopståede dyresygdomme, hvilket er en af hjørnestenene i EU's dyresundhedsstrategi. Dette skaber til gengæld klare økonomiske nettofordele for de relevante sektorer i EU's økonomi og et velfungerende indre marked samt beskytter forbrugerne og folkesundheden (i tilfælde af zoonoser), hvilket i høj grad bidrager til almenvellet i det europæiske samfund.

Under hensyntagen til fremtidige trusler og udfordringer i forbindelse med EU's medfinansierede veterinærprogrammer kan der ud fra den foretagne analyse drages en række konklusioner om fremtidige foranstaltninger, som er nødvendige for at kunne forbedre forvaltningen af programmerne, navnlig bedre prioritering, lavere omkostninger ved forvaltningen af programmerne for både Kommissionen og medlemsstaterne samt forbedret udformning, gennemførelse og omkostningseffektivitetsanalyse af de EU-medfinansierede veterinærprogrammer.

Den 29. juni 2011 fremsatte Kommissionen et forslag til en ny forordning⁴, der omfatter hele området for fødevarer og fødevarerudgifter. Målet er at optimere den eksisterende finansielle ramme for at skabe større forenkling, gennemsigtighed og fleksibilitet samt at påvise omkostningseffektiviteten af udgifterne til fødevarer og fødevarer, herunder veterinærprogrammer. Forslaget bliver formelt vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet. Kommissionen i første halvår af 2014.

¹ EUT L 155 af 18.6.2009, s. 30. Efter adskillige ændringer kodificerede, ophævede og erstattede Rådets beslutning 2009/470/EF Rådets beslutning 90/424/EØF om visse udgifter på veterinærområdet.

² I 2011 blev ca. 75 % af det samlede budget, som anvendes til fødevarer og foderstoffer, afsat til veterinærprogrammer.

³ Aviær influenza, afrikansk svinepest, Aujeszky's sygdom, kvægbrucellose, kvægtuberkulose, bluetongue, klassisk svinepest, enzootisk kvægleukose, rabies, enzootisk salmonellose, fåre- og gedebucellose, smitsomt blæreudslæt hos svin, transmissible spongiforme encephalopatis (TSE) (bovin spongiform encephalopati (BSE) og scrapie).

⁴ KOM(2011) 398 endelig.

1. INDLEDNING

I artikel 41 i Rådets beslutning 2009/470/EF om visse udgifter på veterinærområdet hedder det, at "Kommissionen forelægger hvert fjerde år Europa-Parlamentet og Rådet en rapport om dyresundhedssituationen og omkostningseffektiviteten af gennemførelsen af programmerne i de forskellige medlemsstater, herunder nærmere angivelse af de vedtagne kriterier"⁵.

Der er i det nuværende overvågnings- og evalueringssystem endnu ikke indført specifikke redskaber til måling af omkostningseffektiviteten af fødevarer- og foderstofudgifterne. Derfor vedrører denne rapport hovedsageligt en foreløbig cost-benefit-analyse af de gennemførte programmer.

Det skal bemærkes, at mange veterinærprogrammer, især udryddelsesaktiviteter (f.eks. tuberkulose), i sigens natur er langsigtede aktiviteter. Derfor opnås der ofte resultater lang tid efter gennemførelsen af specifikke foranstaltninger.

Denne rapport, som er den første rapport udarbejdet inden for disse rammer, forlænger evalueringssperioden til de syv år fra 2005 til 2011.

2. BAGGRUND

EU-tilskuddet til programmerne for udryddelse, bekæmpelse og overvågning af dyresygdomme er langt det største udgiftsbeløb i EU-budgettet for fødevarerikkerhed. Det er rettet mod gradvist at udrydde dyresygdomme og gennemføre sygdomsovervågningsforanstaltninger i medlemsstaterne og Unionen som helhed. Det udgør også en del af EU's overordnede dyresundhedsstrategi⁶, som skal sikre et højt niveau for dyresundhed, folkesundhed og forbrugerbeskyttelse. Veterinærprogrammernes endelige mål er at sikre et højt beskyttelsesniveau for både dyre- og folkesundhed, tilskynde til forbedring af husdyrsektorens produktivitet og bidrage til økonomisk bæredygtighed i de sektorer, der direkte eller indirekte er berørt af et udbrud af en dyresygdom⁷.

De dyresygdomme og zoonoser, der er berettigede til EU-medfinansiering, angives i bilag I til Rådets beslutning 2009/470/EF.

Prioriteringen af finansieringen fastlægges og justeres årligt af Kommissionen for at sikre, at den er fyldestgørende i den konkrete situation. Der tages størst hensyn til de sygdomme, som har betydning for dyre- og folkesundheden (såsom zoonoser) og stor økonomisk indvirkning på grund af handelsmæssige implikationer og indkomsttab for husdyrsektoren i Unionen. Den foreslåede prioritering drøftes med medlemsstaterne gennem Den Stående Komité for Fødevarerækeden og

⁵ Rapporten er også baseret på resultaterne af to evalueringer, der er foretaget i denne forbindelse: "Report on the outcome of the EU co-financed animal disease eradication and monitoring programmes in the ms and the EU as a whole" (Rapport om resultaterne af de EU-medfinansierede programmer for udryddelse og overvågning af dyresygdomme i medlemsstaterne og i Unionen som helhed) (2011, Food Chain Evaluation Consortium).

"Evaluation of the Eradication, Monitoring and Control Programmes for Animal Diseases" (Evaluering af programmerne for udryddelse, overvågning og bekæmpelse af dyresygdomme) (2013, ICF GHK).

⁶ Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, KOM(2007) 539 endelig – En ny dyresundhedsstrategi for Den Europæiske Union (2007-2013), hvor "Det er bedre at forebygge end at helbrede".

⁷ Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene SANCO/11377/2013, kapitel VIII, indeholder nogle tal for den økonomiske betydning af husdyrsektoren i Unionen i den undersøgte periode.

Dyresundheden⁸. Kommissionens interne vurdering er baseret på data forelagt af medlemsstaterne, rapporter fra Levnedsmiddel- og Veterinærkontoret (FVO)⁹, revisionsrapporter¹⁰ og resultater fra taskforcen for overvågning af sygdomsudryddelse¹¹.

I 2006 blev der indført en flerårig tilgang for veterinærprogrammer for at sikre en mere effektiv opfyldelse af deres mål.

De EU-medfinansierede veterinærprogrammer omfatter en bred vifte af foranstaltninger, herunder vaccination, test af dyr og godtgørelse for slagting eller nedslagning. EU-tilskuddet udgør generelt 50 % af de omkostninger, som medlemsstaterne afholder i forbindelse med gennemførelsen af specifikke foranstaltninger¹² op til et maksimumbeløb, med undtagelse af omkostningerne ved overvågning, test og genotypebestemmelse af transmissible spongiforme encephalopatis (TSE), som blev finansieret med 100 % op til et loft, og omkostningerne ved rabiesprogrammer (køb og distribution af vacciner, laboratorieundersøgelser), som er blevet medfinansieret med 75 % siden 2010. I 2011 blev alle sygdomme, som tidligere var medfinansieret med 50 %, medfinansieret med 60 % som et tilskud til budgetmæssig dækning af medlemsstater i økonomisk krise. I perioden 2005-2011 udgjorde de samlede EU-betalinger mere end 1,17 mia. EUR¹³ til dækning af programmerne rettet mod 13 sygdomme.

Det skal bemærkes, at den samlede finansiering varierede meget afhængigt af sygdommens art og antallet af godkendte programmer for hver sygdom.

I løbet af disse syv år modtog alle 27 medlemsstater (EU-25 indtil den 31. december 2006) EU-medfinansiering. Fordelingen af finansieringen i den undersøgte periode pr. henholdsvis medfinansieret sygdom og medlemsstat fremgår af figur 1 og figur 2

⁸ Nedsat ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 178/2002 af 28. januar 2002 om generelle principper og krav i fødevarerlovgivningen, om oprettelse af Den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet og om procedurer vedrørende fødevarerikkerhed, EFT L 31 af 1.2.2002, for at bistå Kommissionen med at sikre en mere effektiv og omfattende tilgang til fødevarerikæden. Den består af repræsentanter fra medlemsstaterne og har Kommissionens repræsentant som formand.

⁹ FVO er en del af Generaldirektoratet for Sundhed og Forbrugere. Det har til opgave, ved hjælp af audit, inspektioner og tilknyttede aktiviteter, at sikre effektive kontrolsystemer og vurdere, om EU-standarderne overholdes i Unionen og i tredjelande med hensyn til eksporten til Unionen.

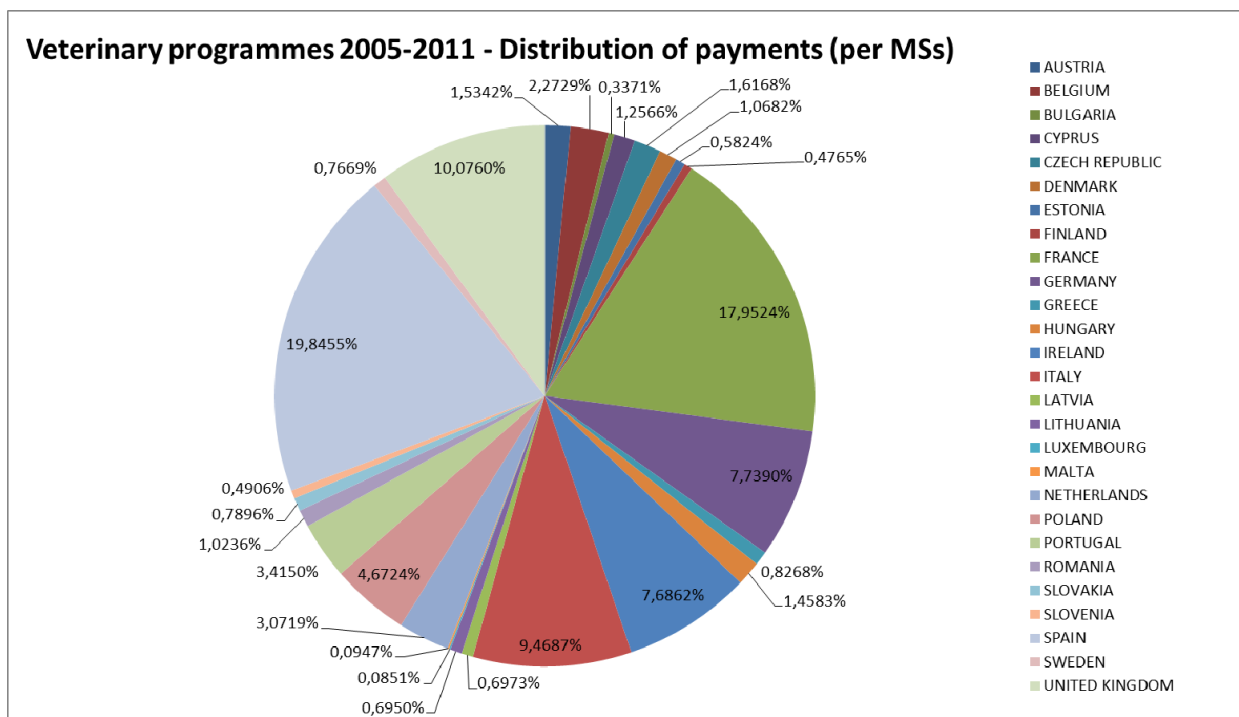
¹⁰ Revisionsrapporter, hvori resultaterne af revisionsarbejdet foretaget af Kommissionens revisionstjeneste (Generaldirektoratet for Sundhed og Forbrugere) opsummeres, indgives til forvaltningen og andre interessenter.

¹¹ Denne taskforce blev etableret i marts 2000 i overensstemmelse med foranstaltning 29 i hvidbogen om fødevarerikkerhed. Taskforcen består af repræsentanter fra hver medlemsstat under Kommissionens ansvar, og der afholdes årlige eller halvårlige møder i Bruxelles. Dens formål er følgende: a) at forbedre udryddelsen af dyresygdomme og b) at forbedre cost-benefit-forholdet ved EU-medfinansierede programmer for udryddelse af dyresygdomme. Derudover er der oprettet seks undergrupper til taskforcen: kvægtuberkulose, kvægbrucellose, fåre- og gedebucellose, rabies, salmonellose og klassisk svinepest. Disse undergrupper skal håndtere specifikke sygdomme og yde teknisk support. Rapporter fra møderne i taskforcen offentliggøres på Kommissionens websted: http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/index_en.htm

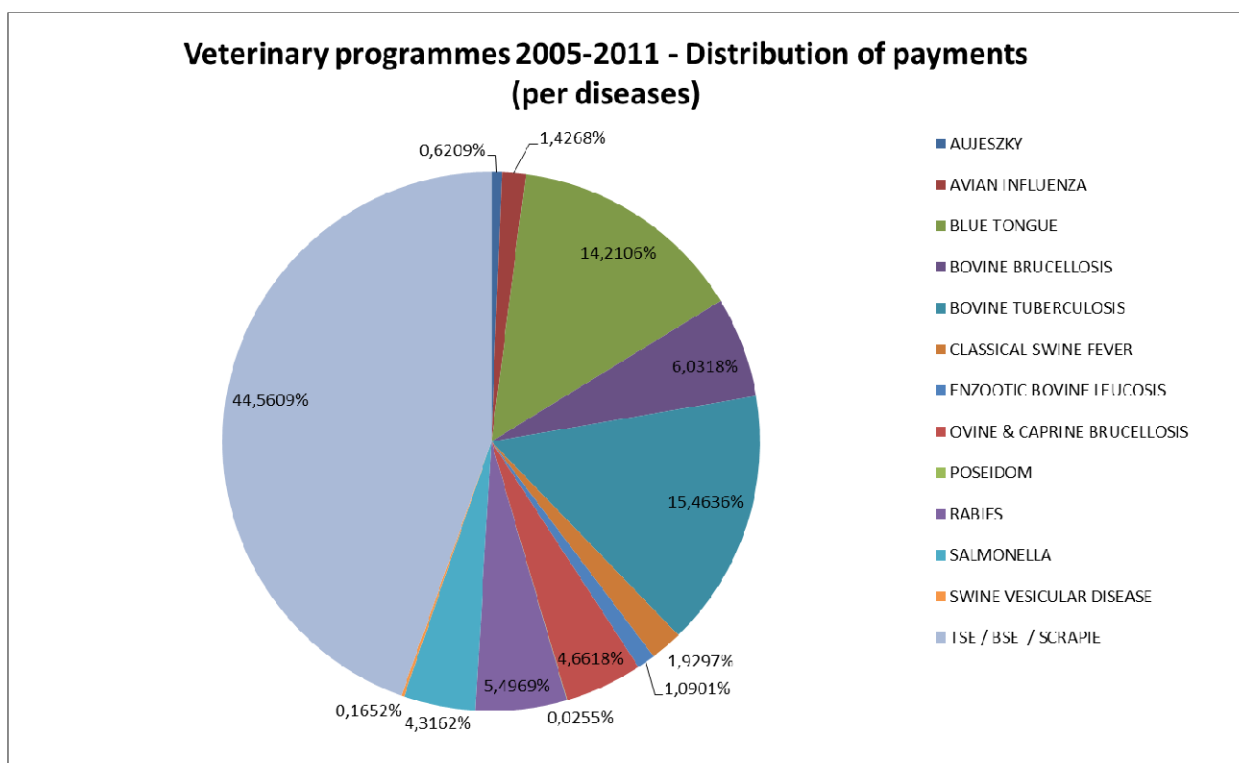
¹² Ikke alle de foranstaltninger, som medlemsstaterne gennemfører, er medfinansieret af Unionen, der kun kan finansiere specifikke foranstaltninger, afhængigt af sygdommen, som angivet i Kommissionens afgørelser om godkendelse af årlige veterinærprogrammer. Yderligere oplysninger findes i Kommissionens gennemførelsesafgørelse 2012/761/EU – EUT L 336 af 8.12.2012, s. 83.

¹³ Nogle programmer, der stadig er under løbende revision, figurerer ikke i opgørelsen for 2011.

Figur 1 Fordeling af betalinger pr. medlemsstat (2005-2011)

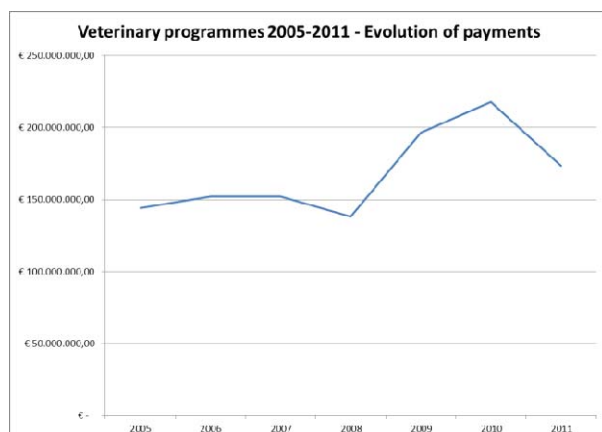

Figur 2 Fordeling af betalinger pr. sygdom (2005-2011)

¹⁴ De endelige EU-betalinger for veterinærprogrammer gennemført af medlemsstaterne og godkendt af Europa-Kommissionen findes i arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene SANCO/11377/2013, kapitel III.

Figur 3 Finansieringsudvikling (2005-2011)

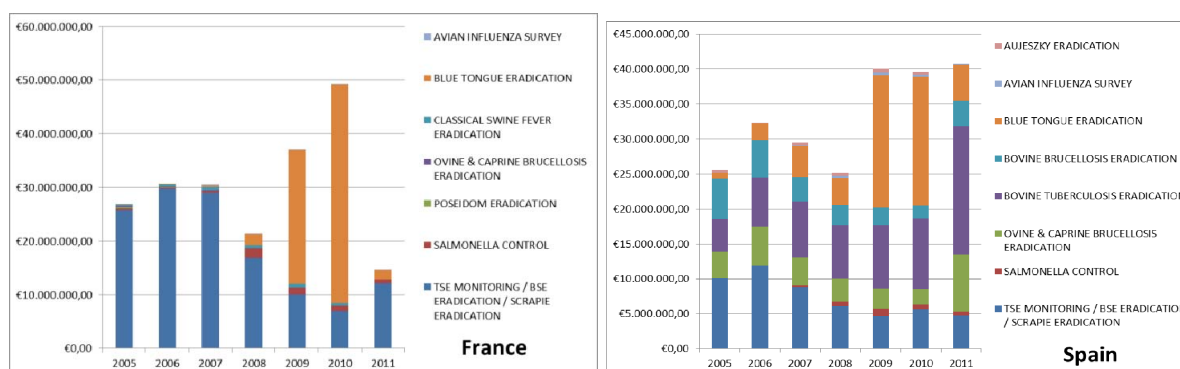
Finansieringsudviklingen (figur 3) viser en meget markant stigning siden 2009. Denne opadgående tendens skyldes hovedsageligt en væsentlig stigning i finansieringen af udryddelsesprogrammer for bluetongue, navnlig i Frankrig og Spanien (se arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene SANCO/11377/2013, kapitel IV.2, for yderligere oplysninger) og kvægtuberkulose, især i Irland og Det Forenede Kongerige (se arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene SANCO/11377/2013, kapitel IV.3, for yderligere oplysninger). Den skyldes også en højere støttesats for alle sygdomme i 2011 som forklaret ovenfor.

I den undersøgte periode anvendte to medlemsstater, Frankrig og Spanien, næsten 38 % af det samlede EU-tilskud som vist i figur 1. De andre primære modtagere, som samlet tegnede sig for yderligere 35 % af EU-betalingerne, var: Italien (9,5 %), Det Forenede Kongerige (10,1 %), Tyskland (7,7 %) og Irland (7,7 %).

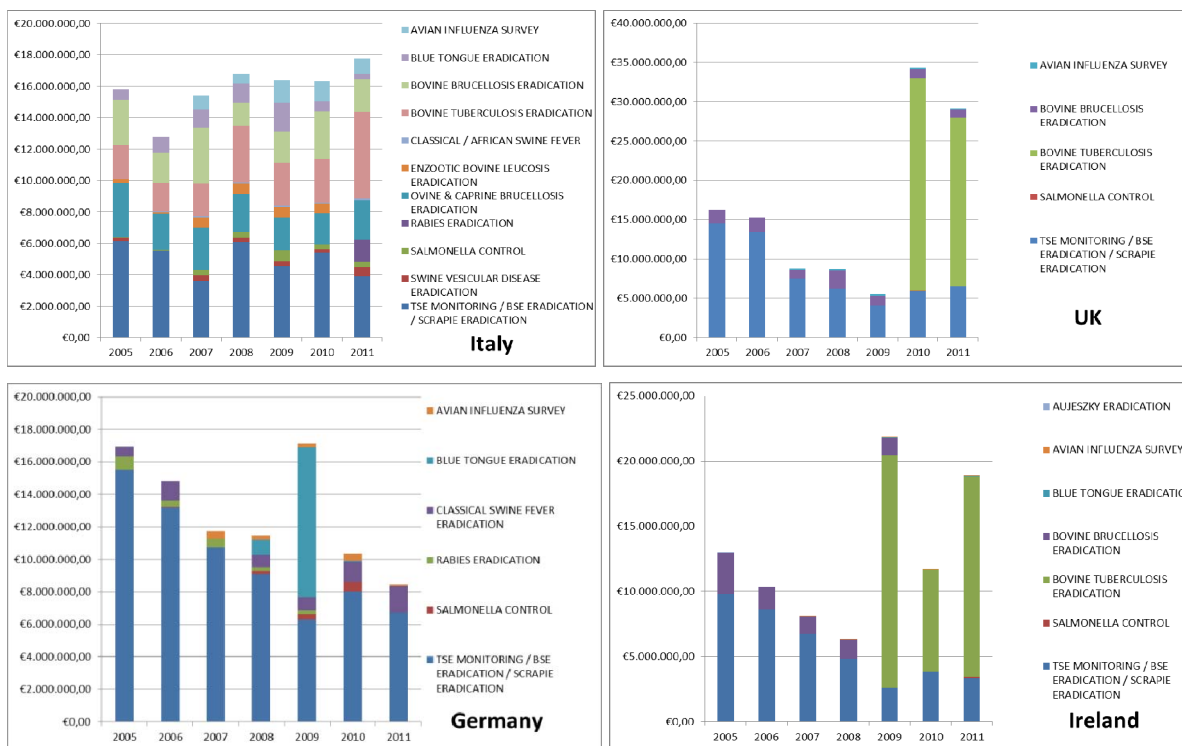
De resterende 27 % af tilskuddet blev fordelt mellem yderligere 21 medlemsstater, hvoraf kun Polen, Portugal og Nederlandene hver især blev tildelt mere end 3 %.

Betalingsudviklingen med hensyn til de seks primære modtagere fremgår af figur 4 sammen med fordelingen af betalinger pr. sygdom i hver medlemsstat¹⁵.

Figur 4 Primære modtagere (medlemsstater) med hensyn til veterinærprogrammer (2005-2011)

¹⁵ Se arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene SANCO/11377/2013, kapitel VI, for nærmere oplysninger om EU-medfinansiering i de øvrige 21 medlemsstater.

Som vist i figur 2 var mere end 74 % af EU's betalinger i den undersøgte periode rettet mod tre primære veterinærprogrammer. Unionen investerede ca. 44,5 % af den samlede medfinansiering i overvågningen af TSE og udryddelsen af bovine spongiforme encephalopater (BSE) og scrapie. Den anden store tildeling (som udgjorde ca. 15,5 % af EU-medfinansieringen) omfattede udryddelse af kvægtuberkulose efterfulgt af udryddelse af bluetongue (mere end 14 %).

Yderligere 20,5 % blev fordelt mellem fire sygdomme, navnlig udryddelse af kvægbrucellose (6 %), rabies (5,5 %) og fåre- og gedebucellose (4,7 %) samt bekæmpelse af salmonella (4,3 %).

Medfinansieringen af programmerne for de øvrige syv sygdomme udgjorde de resterende 5,2 % af EU-udgifterne.

3. DYRESUNDHEDSSITUATIONEN I UNIONEN I PERIODEN 2005-2011

Den kvalitative og kvantitative evaluering af de EU-medfinansierede veterinærprogrammer gennemført i perioden 2005-2011 viser, at de bidrog effektivt til en højere dyresundhedsstatus i Unionen og derfor var økonomisk fordelagtige. Der er opnået positive resultater i de fleste tilfælde med undtagelse af bestemte sygdomme i nogle medlemsstater, hvor der stadig er områder, som giver anledning til bekymring.

Til trods for at der er sket en fremgang, ses en variation mellem sygdommene med hensyn til opnåede resultater, og der findes stadig nogle EU-regioner med vedvarende lokale problemer. Dette skyldes delvist epidemiologiske faktorer – navnlig betydningen af vildtlevende dyr eller vektorer – som påvirker effektiviteten af de foranstaltninger, der er truffet i forbindelse med bestemte programmer, men også problemer med gennemførelsen af bestemte programmer på medlemsstatsplan.

De berørte medlemsstater oplevede ofte strukturelle problemer, herunder budget- eller personalemæssige problemer (utilstrækkeligt personale eller u hensigtsmæssig fordeling af personale), som til trods for alle bestræbelser hæmmede en korrekt gennemførelse af de foranstaltninger, der er defineret i programmerne. Kommissionen agter at hjælpe medlemsstaterne yderligere med at imødegå problemerne ved f.eks. at reducere de omkostninger, der er forbundet med programforvaltningen, og ved at forbedre prioriteringen af sygdomme.

Fejlslagen gennemførelse kan også tilskrives sociokulturelle problemer, såsom utilstrækkelig koordination mellem nationale og regionale/lokale aktører eller manglende dialog (kommunikation) mellem interessenter i den offentlige og den private sektor. For at tage fat på dette vil der ske en styrkelse af taksforcens rolle med hensyn til at formidle bedste praksis og udveksle erfaringer mellem medlemsstaterne.

Resultaterne af analysen drøftes for hver enkelt sygdom i de følgende afsnit.

3.1. Betydningsfulde resultater

I de fleste tilfælde er de pågældende sygdomme blevet holdt nede på effektiv vis, og udbredelsen eller forekomsten er bragt under kontrol. Mange af dem er gradvist blevet udryddet i store dele af Unionen. Dette giver sig udtryk i en markant stigning i antallet af "sygdomsfrie zoner" i Unionen i denne periode (f.eks. kvægtuberkulose, kvægbrucellose og klassisk svinepest)¹⁶.

- Gennemførelsen af de obligatoriske programmer for overvågning og udryddelse af **BSE** hos kvæg var et vigtigt element i en række foranstaltninger truffet på EU-plan, som medførte et fald i de konstaterede tilfælde af BSE i perioden 2005-2011, og der er observeret et gennemsnitligt årligt fald på 38 %. I 2011 blev der kun konstateret 28 positive tilfælde ud af mere end 6,3 mio. udførte test. Handelen med levende kvæg, oksekød og kvægprodukter fra de mest berørte medlemsstater er blevet genoprettet, og forbrugertilliden genvundet. EU's obligatoriske foranstaltninger, der er rettet mod overvågning af **scrapie** og udryddelse af sygdommen hos smittede fåre- og gedeflokke/besætninger, gav meget større viden om fordelingen af scrapie og sikrede, igennem diskriminatoriske test, at der er ingen eller få forekomster af BSE hos får og geder.
- Programmerne rettet mod **bluetongue** har spillet en stor rolle i forbindelse med bekæmpelse og udryddelse af denne sygdom, især bekæmpelse af epidemier som følge af serotype BVT-8 og BVT-1, som dukkede uventet op i 2006 og 2007. Unionen mobiliserede betydelige finansielle ressourcer, hvilket gav medlemsstaterne mulighed for at indlede en koordineret vaccinationskampagne, der dækkede alle smitteramte områder. Denne kampagne har vist sig at være meget vellykket, da bluetongue er blevet bragt under kontrol på effektiv vis, og BTV-1 og BTV-8 praktisk talt er udryddet i hele Europa.
- Når det kommer til **rabies**, har de medfinansierede programmer rettet mod oral vaccination, som indledtes i slutningen af 1980'erne, vist sig at være meget vellykkede, idet de har medført en stabil udryddelse af rabies i flere medlemsstater. Imellem 2005 og 2011 skete der et markant fald i det samlede antal positive rabiestilfælde på EU-plan fra 2 575 tilfælde til 518. Udryddelsen

¹⁶ Yderligere oplysninger om officielt sygdomsfrie zoner findes i arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene SANCO/11377/2013, kapitel IX.

af rabies i Europa er nu inden for rækkevidde. Dette er en unik verdenssituation, da Unionen har formået at udrydde rabies i et omfang, der aldrig før er set nogen steder¹⁷. Sygdommen er nu begrænset til den østlige del af Unionen, og Kommissionen er ved at afslutte tilvejebringelsen af finansiering til oprettelse af vaccinationsbælter gennem bilaterale aftaler mellem interesserede medlemsstater og deres respektive nabolande, hvor rabies stadig er en trussel¹⁸.

- De obligatoriske medfinansierede bekæmpelsesprogrammer rettet mod **salmonella**, som gradvist er blevet gennemført siden 2007, har medført en betydelig forbedring af situationen hos fjerkræ. Antallet af rapporterede tilfælde hos mennesker i Unionen er faldet med 50 %. Den faldende tendens på EU-plan i tilfælde hos mennesker mellem 2005 og 2011 var statistisk signifikant med en gennemsnitlig årlig reduktion på 12 % (data fra Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet)¹⁹. Reduktionen i prævalensen af salmonellaserotyper, som har relevans for folkesundheden, er opnået gennem effektiv og koordineret gennemførelse af nationale programmer for bekæmpelse af salmonellose (herunder bl.a. rutinemæssige overvågningsprogrammer, hvori både landmanden og den kompetente myndighed deltager) for specificerede fjerkræpopulationer, som er rettet mod de serotyper, der er den største årsag til smitte hos mennesker.
- **Aviær influenza**, som i de senere år er brudt ud i stigende omfang i Unionen, primært gennem spredning forårsaget af vilde fugle, er det lykkedes at holde nede ved hjælp af de obligatoriske overvågningsprogrammer. Disse programmer har vist sig at være effektive ved at sikre rettidig varsling og påvisning af udbrud af både høj- og lavpatogene stammer, hvilket har reduceret risikoen for økonomiske tab for landmænd og forekomsten af zoonotiske stammer, der er farlige for mennesker. Efter at kriser er opstået, har de også været yderst nyttige ved at fremme tidlig påvisning af højpatogen fugleinfluenza hos vilde fugle, hvilket har hindret yderligere spredning til erhvervsflokke og reduceret risikoen for eksponering af mennesker. Siden 2008 er antallet af undersøgte vilde fugle og tamfugle faldet. Dette fald skal ses i forhold til den positive tendens i antallet af udbrud, som har vist en markant nedgang siden 2007 både for tamfugle og vilde fugle. I 2007 forekom der 25 udbrud af højpatogen fugleinfluenza hos tamfugle, mens antallet i 2011 var 0. Der forekom ingen udbrud hos vilde fugle i 2010.
- **Klassisk svinepest** var udryddet i de fleste EU15-medlemsstater i 2004, bortset fra bestemte områder i Tyskland, Luxembourg og Frankrig, hvor der fortsat var tilfælde af sygdommen hos vildsvin. EU's udvidelse har resulteret i højere risici på grund af reservoirer for klassisk svinepest i Centraleuropa og Balkanområdet samt den endemiske situation med klassisk svinepest i Bulgarien og Rumænien ved deres optagelse i EU. Efter den øgede finansiering

¹⁷ På grund af stor smittefare fra landene på Vestbalkan har Unionen i de senere år også finansieret samarbejdsaktiviteter med Vestbalkan vedrørende rabies (og klassisk svinepest) inden for rammerne af instrumentet til førtiltrædelsesbistand.

¹⁸ De tredjelande, som i øjeblikket indgår i denne plan, er Rusland, Ukraine og Hviderusland.

¹⁹ Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet blev etableret i januar 2002 som en selvstændig kilde til videnskabelig rådgivning og kommunikation om de risici, der er forbundet med fødevarerækeden. Den blev oprettet som en del af et omfattende program, der skulle forbedre fødevarer sikkerheden i Unionen, sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau samt genskabe og fastholde tilliden til fødevarerækeden i Unionen.

til gennemførelse af bekæmpelsesforanstaltninger er der i de senere år gjort store fremskridt i forbindelse med udryddelsen af klassisk svinepest i disse områder. De største udbrud i denne periode forekom hos tamsvin i Rumænien mellem 2006 og 2007 og hos vildsvin i Ungarn i 2008. I 2009 forekom der ingen udbrud hos tamsvin, og i 2010 og 2011 blev der ikke rapporteret om udbrud hos hverken tamdyr eller vilde dyr.

- Når det kommer til **kvægtuberkulose**, tyder epidemiologiske data fra medlemsstaterne understøttet af de medfinansierede programmer på, at der mellem 2005 og 2011 var gjort visse fremskridt i retning af udryddelse af disse sygdomme. I Spanien, Italien, Portugal og Polen var der et tydeligt fald i antallet af kvægtuberkulose tilfælde, og Polen opnåede i 2009 status som "officielt tuberkulosefrit", hvilket også har været tilfældet for flere regioner i Italien i de sidste par år. Den epidemiologiske situation med tuberkulose i Irland (de EU-medfinansierede programmer indledtes i 2009) viste tegn på forbedring. Situationen skal bekræftes i de følgende år.

Generelt set er der også gjort betydelige fremskridt med at udrydde både **kvægbrucellose** og **fåre- og gedebrucellose**, og der er kun nogle dele af Unionen, som fortsat er berørt af disse sygdomme.

- **Kvægbrucellose** er næsten fuldstændig udryddet i de fleste EU-lande: Siden 2005 er prævalensen af kvægbrucellose hos kvæg testet i de medlemsstater, der har indført de medfinansierede programmer, faldet eller forblevet lav i de fleste lande (Cypern, Irland, Spanien og Azorerne). I Nordirland blev der konstateret en stigning efter 2005, om end udgangspunktet var lavt, med et fald i forekomsten fra 2009. Den vellykkede gennemførelse af programmerne resulterede i, at Republikken Irland som helhed opnåede status som "officielt brucellosefrit" i 2009, hvilket også var tilfældet for flere regioner og provinser i Italien samt De Kanariske Øer.
- Der blev gjort meget store fremskridt med gennemførelsen af programmerne for udryddelse af **fåre- og gedebrucellose** i Cypern, det nordlige og centrale Italien, Portugal og Spanien, hvor prævalensen i besætningen faldt betydeligt mellem 2005 og 2011. Hvis man udvider tidsrammen for den epidemiologiske analyse, er resultaterne i Spanien endnu mere bemærkelsesværdige: Landet rapporterede om et markant fald i prævalensen i besætningen fra 30 % i 1999 til 0,54 % i 2011.
- Den vellykkede gennemførelse af programmerne for udryddelse af **enzootisk kvægleukose** medførte et markant fald i forekomsten af sygdommen i de udsatte lande, navnlig Portugal, Polen og Italien.
- Der blev observeret en lignende positiv tendens for **Aujeszky's sygdom**, og et stigende antal medlemsstater er blevet sygdomsfrie. I perioden 2005-2011 var det primære resultat af udryddelsesprogrammerne, at sygdommen er blevet udryddet i Tyskland, Slovakiet og flere områder i Det Forenede Kongerige, mens der også er gjort fremskridt i flere andre områder. Efter den vellykkede gennemførelse af disse programmer og Rådets omprioritering af sygdomme i 2006²⁰ ophørte EU-medfinansieringen i 2010.

²⁰

Rådets beslutning af 19. december 2006 om ændring af beslutning 90/424/EØF om visse udgifter på veterinærområdet, EUT L 397 af 30.12.2006, s. 22-27.

3.2. Delvis succes

- **Kvægbrucellose i Portugal og Italien:** Der er markante variationer med hensyn til opnåede resultater på regionalt plan, som skyldes særlige omstændigheder i forbindelse med gennemførelsen af udryddelsesprogrammerne for kvægbrucellose i bestemte regioner. I Italien er der markante forskelle mellem regionerne med hensyn til forekomsten af kvæg-/bøffelbrucellose. I det nordlige og centrale Italien er flere regioner og provinser officielt frie for sygdommen, mens den stadig er meget udbredt hos kvæg og bøfler i de sydlige regioner. På det portugisiske fastland er der også geografiske variationer med hensyn til sygdommens prævalens, som er større i bestemte regioner sammenlignet med resten af landet. Der er dog sket væsentlige forbedringer, især i Azorerne, hvor gennemførelsen af vaccinationsprogrammet har givet fremragende resultater, idet prævalensen i besætningen faldt fra over 3 % i 2006 til lidt mere end 1 % i 2011.

3.3. Problemområder

- **Fåre- og gedebrucellose: Grækenland og Syditalien** udgør de primære problemområder i forbindelse med udryddelsen af sygdommen, hvor de største problemer blev fundet i gennemførelsen af programmerne, hvilket påvirkede programmernes overordnede resultater i en negativ retning. Det er vigtigt at bemærke, at i de tilfælde, hvor programmerne ikke har skabt de ønskede resultater på grund af dårlig eller ukorrekt gennemførelse på medlemsstatsplan eller lokalt plan, har Kommissionen truffet effektive korrigerende foranstaltninger eller pålagt sanktioner ved ikke at godkende programmet, reducere finansieringen i de efterfølgende år eller reducere tilskuddet i de pågældende år.
- **Kvægtuberkulose i Det Forenede Kongerige:** Der er gennemført medfinansierede udryddelsesprogrammer over hele landet siden 2010, bortset fra i Skotland (officielt sygdomsfrit siden 2009). Den epidemiologiske situation gav anledning til bekymring i den undersøgte periode og kræver fortsat særlig fokus, især i England, hvor de foranstaltninger, der knytter sig til de godkendte programmer, skal gennemføres korrekt.
- **Afrikansk svinepest i Italien (Sardinien):** Sygdommen er blevet fuldstændig udryddet i Unionen, bortset fra på Sardinien. Til trods for den gunstige nedadgående tendens i de foregående år genopblussede sygdommen for alvor i anden halvdel af 2011, hvilket hovedsageligt skyldtes dårlig gennemførelse af de godkendte programmer.

4. COST-BENEFIT-ANALYSE AF VETERINÆRPROGRAMMER I PERIODEN 2005-2011

Der blev foretaget en vurdering af resultaterne af de foranstaltninger, som blev gennemført ved hjælp af EU-medfinansieringen i perioden 2005-2010, både internt og gennem eksterne undersøgelser foretaget i løbet af de sidste par år²¹ på baggrund af konkrete resultater af EU's initiativer til støtte for medlemsstaternes udryddelse, bekæmpelse og overvågning af bestemte dyresygdomme. Disse undersøgelser har vist, at veterinærprogrammerne overordnet set har været vellykkede, men de har også påpeget en række svagheder, hvor særlige aspekter ved gennemførelsen har påvirket programmets udfald i en negativ retning som beskrevet i afsnit 3. Disse negative

²¹ Se fodnote 2.

aspekter forventes at blive imødegået af f.eks. den igangværende modernisering af de finansielle forvaltningsredskaber og optimeringen af de aktiviteter, der gennemføres af taksforcen.

Det skal endnu en gang påpeges (se afsnit 2), at de støtteberettigede foranstaltninger, der tidligere var medfinansieret med 50 %, i 2011 blev medfinansieret med 60 %, og en yderligere foranstaltning blev medfinansieret²².

Resultaterne af cost-benefit-analysen af de sygdomme, der udgør en betydelig del af EU-tilskuddet til veterinærprogrammer, findes i arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene SANCO/11377/2013, kapitel IV.

5. ADMINISTRATIV BYRDE I FORBINDELSE MED DE EU-MEDFINANSIEREDE VETERINÆRPROGRAMMER

Der kræves betydelige ressourcer til administration og anvendelse af EU-tilskud på både nationalt og EU-plan. De fornødne ressourcer ændrer sig ikke væsentligt i forhold til programmernes størrelse. I hvert enkelt tilfælde foreligger der krav om udarbejdelse og gennemgang af programmet, Kommissionens udarbejdelse og vedtagelse af en gennemførelsesafgørelse, økonomisk administration og kontrol af indsatsen.

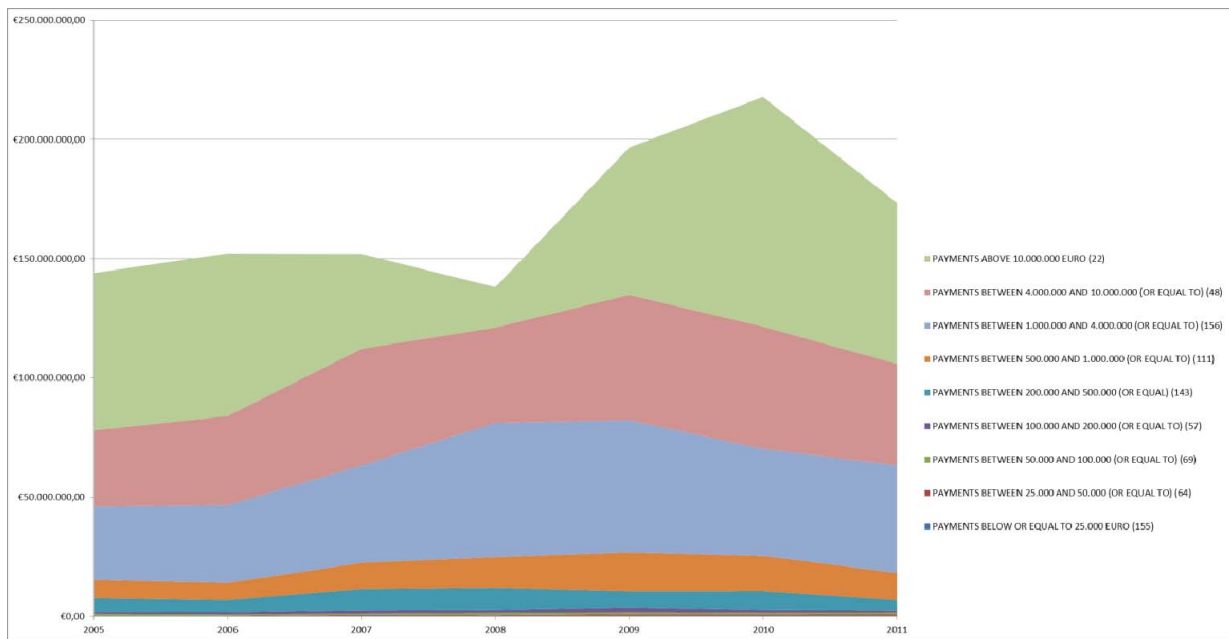
Til trods for at der er betydelige omkostninger forbundet med at søge om og modtage mindre tilskud, anerkender medlemsstaterne fordelene ved disse betalinger, især i forhold til kapacitets- og konsensusopbygning.

Fra 2005 til 2011 blev der foretaget 825 betalinger til et samlet beløb på 1 174 253 269,46 EUR i EU-tilskud. Figuren nedenfor viser finansieringsudviklingen i denne periode, hvor betalingerne grupperes efter værdi.

Som det fremgår af figuren, udgjorde betalinger mindre end eller svarende til 200 000 EUR (de fire nederste tærskler) en meget lille del af EU-medfinansieringen i denne periode, navnlig lidt mere end 1,5 % af det samlede beløb. Til gengæld tegnede summen af de fire nederste kategorier sig for næsten 42 % af det samlede antal betalinger.

Figur 5 Fordeling af betalinger pr. voksende beløb (2005-2011)

²² Der blev indført faste beløb pr. undersøgt tamdyr.

Omvendt tegnede den øverste tærskel (betalinger over 10 000 000 EUR) sig alene for mere end 35 % af EU-finansieringen i denne periode, samtidig med at den kun svarede til 2,6 % af det samlede antal betalinger.

Dette betyder, at et væsentligt antal betalinger har en forholdsvis lille værdi:

- Næsten 19 % af betalingerne var mindre end eller lig med 25 000 EUR, hvilket svarede til ca. 0,1 % af den samlede finansiering.
- Mere end 26 % af betalingerne oversteg ikke 50 000 EUR, hvilket svarede til ca. 0,3 % af det medfinansierede beløb i den undersøgte periode.

Yderligere oplysninger om betalingernes individuelle værdi inden for rammerne af EU-medfinansieringen af veterinærprogrammer findes i

arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene SANCO/11377/2013, kapitel V.

6. KONKLUSIONER OG DET VIDERE FORLØB

I den undersøgte periode har de EU-medfinansierede veterinærprogrammer bevist deres katalysatoreffekt i opnåelsen af:

- **bedre folke- og dyresundhed:** ved at reducere prævalensen/forekomsten, beskytte folkesundheden (i tilfælde af zoonoser), varetage funktionen som et vigtigt redskab til forebyggelse/håndtering af sygdomme i forbindelse med EU's dyresundhedsstrategi
- **økonomiske fordele for Unionen som helhed:** ved at beskytte sektorens værdi, medvirke til stabilisering af markedet, garantere sikker handel, øge handelen med tredjelande, reducere omkostningerne ved menneskers sundhed²³.

²³

Nærmere oplysninger findes i "Report on the outcome of the EU co-financed animal disease eradication and monitoring programmes in the ms and the EU as a whole" (Rapport om resultaterne af de EU-medfinansierede programmer for udryddelse og overvågning af dyresygdomme i medlemsstaterne og i Unionen som helhed) (2011, Food Chain Evaluation Consortium).

De største styrker, der bidrog til de EU-medfinansierede veterinærprogrammets succes, var:

- bottom up-tilgang til identificering og håndtering af spørgsmål vedrørende dyresundhed, dvs. programmer udarbejdet af medlemsstaterne, og top down-tilgang til sikring af, at EU's regler og kriterier overholdes, dvs. programmer godkendt af Kommissionen
- fleksibilitet, hvad angår tildelingen af tilgængelige ressourcer, takket være årlige tilpasninger (i overensstemmelse med den epidemiologiske situation og sygdomsprioriteringen) og mulighed for anvendelse af forskellige økonomiske satser
- EU-systemets muligheder for at reagere på særligt alvorlige sundhedssituationer (f.eks. BSE-kriser, bluetongueepidemier) ved hjælp af begrænsede økonomiske ressourcer i forhold til den generelt store økonomiske værdi af dyresektorerne
- bæredygtigheden af EU-tilskud, hvilket muliggør mellemlangsigtet planlægning af veterinærprogrammer i medlemsstaterne
- regional samarbejdstilgang til stor hjælp for de kandidatlande og tredjelande, der grænser op til Unionen, hvilket hindrede sygdommens indførelse i Unionen (og har sikret bæredygtigheden af de hidtil opnåede resultater i medlemsstaterne)
- deling af viden, erfaring og bedste praksis blandt medlemsstaterne, også i forbindelse med taskforces for overvågning af sygdomsudryddelse.

Der er dog blevet påpeget visse svagheder. Nogle af dem har Kommissionen allerede delvist afhjulpet, mens andre skal tages op i den nærmeste fremtid:

- mangel på en systematisk tilgang baseret på klare mål og indikatorer, som kunne være en hjælp i evalueringen af resultaterne af de gennemførte programmer. Dette begrænser også muligheden for at påvise omkostningseffektiviteten af de forskellige foranstaltninger
- væsentlige forskelle mellem medlemsstaternes veterinærsystemer og besætningsstrukturer, hvilket medfører variabilitet i gennemførelsen af programmerne og kan påvirke de resultater, der opnås på EU-plan, især i forbindelse med grænseoverskridende sygdomme
- medlemsstaternes fortsat utilstrækkelige forelæggelse af flerårige programmer, hvilket begrænser muligheden for at fokusere på de fremskridt, der gøres for at opnå de klare mellemlangsigtede mål, og reducere den indsats, der skal ydes i forvaltningen af programmet.

I mellemtiden, frem til 2020, vil Unionen også stå over for bestemte **udfordringer**, der kan gå ud over effektiviteten af medlemsstaternes programmer. Disse omfatter primært:

- **Mulig genopdukken af nuværende prioriterede sygdomme:**
 - grænseoverskridende flytning af modtagelige vilde dyr (især klassisk svinepest, afrikansk svinepest og rabies i de østlige og baltiske medlemsstater)

- ulovlig kødimport fra tredjelande (især klassisk svinepest og afrikansk svinepest langs EU's østlige grænser)
- påvisning af sporadiske tilfælde af BSE og usikkerhed vedrørende "atypiske BSE-tilfælde" (alle medlemsstater).
- **Potentiel indførelse af nye sygdomme:**
 - risiko for udbrud i EU-grænseområderne som følge af farer i nabolandene
 - risici i forbindelse med potentiel indførelse af nye sygdomme og genindslæbning af kendte patogener i Unionen fra nabolandene.
- **Primære risikofaktorer under forandring:**
 - stigende kompleksitet af internationale forsyningskæder
 - stigende risiko for vektorbårne sygdomme og mulige virkninger af klimaforandringer i forbindelse med ændrede mønstre i forekomsten og spredningen af dyresygdomme
 - mulig lempelse af overvågningsforanstaltninger, når sygdomssituationen har nået det primære mål
 - bestræbelser på at øge bæredygtigheden af offentlige finanser på medlemsstats- og EU-plan kan medføre en budgetnedskæring, som kan skade programmets bæredygtighed. Dette vil primært påvirke programmer, som kræver langsigtet kontinuitet for at opnå de ønskede resultater. Programmernes resultater og virkninger skal vurderes på mellemlang sigt for en komplet evaluering af gennemførelsen af programmerne: At drage konklusioner ved sammenligning af resultater på kort sigt kan være vildledende, da resultater opnået på dyresundhedsområdet kun kan påvises over en vis tidsperiode (afhængigt af sygdommens epidemiologi).

Den 29. juni 2011 fremsatte Kommissionen et forslag til en ny forordning, der omfatter hele området for fødevarer sikkerhedsudgifter. Målet er at optimere den eksisterende finansielle ramme for at skabe større forenkling, gennemsigtighed og fleksibilitet samt at påvise omkostningseffektiviteten af udgifterne til fødevarer sikkerhed, herunder veterinærprogrammer. Forslaget bliver formelt vedtaget af Europa-Parlamentet og Rådet i første halvår af 2014.